

**Metodyka sporządzania
środków zaskarżenia
w postępowaniu cywilnym.
Wzory pism procesowych**

Wydanie 6.

Rozdział 1. Rodzaje środków zaskarżenia

1. Uwagi wstępne

W postępowaniu cywilnym sądy podejmują wiele czynności decyzyjnych, które przejawiają się w formie zarządzenia, postanowienia lub wyroku (postanowienia co do istoty sprawy w postępowaniu nieprocesowym). Środki zaskarżenia związane są ściśle z tymi czynnościami decyzyjnymi. Zmierzają one bowiem do zmiany lub uchylecia czynności decyzyjnej organu procesowego (sądu, organu egzekucyjnego – sądu rejonowego lub komornika – art. 758 ustawy z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 1805 ze zm.).

Kodeks postępowania cywilnego w art. 363 § 1 dokonuje różniczenia środków zaskarżenia na środki odwoławcze i inne środki zaskarżenia.

Przyjmując systematykę KPC, rozróżnić trzeba następujące rodzaje środków zaskarżenia:

I. Zwyczajne środki zaskarżenia (odwoławcze)

- 1) zażalenie (art. 394–398 KPC);
- 2) apelacja (art. 367–391¹ KPC).

II. Nadzwyczajne środki zaskarżenia

- 1) skarga kasacyjna (art. 398¹–398²¹ KPC);
- 2) skarga o wznowienie postępowania (art. 399–416¹ KPC);
- 3) skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (art. 424¹–424¹² KPC);
- 4) skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego (art. 1205–1211 KPC).

III. Inne (szczególne) środki zaskarżenia

- 1) sprzeciw od wyroku zaocznego (art. 344–349 KPC);
- 2) zarzuty od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym (art. 480³, 492–497 KPC);
- 3) sprzeciw od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym (art. 480³, 505 KPC);
- 4) skarga na orzeczenie referendarza sądowego (art. 398²²–398²⁴ KPC);
- 5) odwołanie strony od zarządzeń przewodniczącego (art. 160 i 226 KPC);
- 6) skarga na czynności komornika (art. 767–768 KPC).

IV. Specjalne środki zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym (art. 1027 § 2, art. 870 § 1, art. 950, 997, 1064¹³ § 2 i art. 986 KPC).

Swoistym środkiem zaskarżenia, który nie mieści się w powyższej systematyce, jest skarga na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki, wprowadzona do nowego systemu prawnego ustawą z 17.6.2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 75 ze zm.) (*W. Broniewicz*, Postępowanie cywilne w zarysie, Warszawa 2006, s. 256).

Należy również zwrócić uwagę na szczególnego rodzaju środek zaskarżenia, jakim jest skarga nadzwyczajna (art. 89–97 ustawy z 8.12.2017 r. o Sądzie Najwyższym, t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 1904 ze zm.), wprowadzony na skutek nowelizacji SNU z dniem 30.4.2018 r.

Dewolutywność

Wymienione w pkt I zwyczajne środki odwoławcze charakteryzują się dewolutywnością i suspensywnością.

Dewolutywność środków odwoławczych (zwyczajnych) polega na przeniesieniu do rozpoznania i rozstrzygnięcia sprawy przez sąd wyższej instancji lub Sąd Najwyższy. Jednak zażalenie może w pewnych przypadkach charakteryzować się dewolutywnością

względna (*W. Broniewicz*, Postępowanie cywilne w zarysie, s. 256). Zgodnie bowiem z przepisem art. 395 § 2 KPC, jeżeli zażalenie zarzuca nieważność postępowania lub jest oczywiście uzasadnione, sąd, który wydał zaskarżone postanowienie, może we własnym zakresie uchylić je i w miarę potrzeby rozpoznać sprawę na nowo.

Wyjątek od zasady dewolutywności zażalenia stanowią również przepisy art. 394^{1a} i 394² KPC. Przepisy te wprowadzają tzw. **zażalenie poziome**, które polega na możliwości zaskarżenia określonych postanowień sądu pierwszej i drugiej instancji zażaleniem do tego sądu, ale w innym składzie (np. w przypadku skazania na grzywnę).

Natomiast **suspensywność** środków zaskarżenia polega na tym, że wniesienie środka odwoławczego powoduje wstrzymanie uprawomocnienia się zaskarżonego orzeczenia.

Prawo do zaskarżania orzeczeń sądowych zagwarantowane jest w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 2.4.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm. i sprost.), której art. 78 stanowi, że każda ze stron ma prawo do zaskarżania orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji. Tryb zaskarżania określa ustawa, w tym przypadku KPC. Z kolei przepis art. 176 ust. 1 Konstytucji RP statuuje zasadę, że postępowanie sądowe jest co najmniej dwuinstancyjne.

Aktualnie, wskutek zmian legislacyjnych dokonanych ustawą z 22.12.2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98), w Polsce ponownie obowiązuje **dwuinstancyjny system sądownictwa**. Ustawa ta ustanowiła bowiem skargę kasacyjną nadzwyczajnym środkiem odwoławczym przysługującym od prawomocnych orzeczeń sądu drugiej instancji (art. 398¹ § 1 KPC). Tym właśnie charakteryzują się, wymienione w pkt II, nadzwyczajne środki zaskarżenia.

Powołane w pkt III inne (szczególne) środki zaskarżenia mają wyłącznie cechę suspensywności, gdyż nie przenoszą one rozpoznania sprawy do sądu wyższej instancji, a jedynie prowadzą do ponownego rozpatrzenia i rozstrzygnięcia sprawy przez ten sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie. Jednak suspensywność tych środków zaskarżenia prowadzi do wstrzymania zaskarżonego orzeczenia.

Warunkami dopuszczalności wniesienia środków zaskarżenia są:

- 1) istnienie orzeczenia w rozumieniu prawa procesowego cywilnego;
- 2) dopuszczalność środka zaskarżenia z mocy ustawy;
- 3) wniesienie środka zaskarżenia w przepisanej formie;
- 4) wniesienie środka zaskarżenia w przepisany terminie;
- 5) wniesienie środka zaskarżenia przez osobę posiadającą legitymację do jego wniesienia (W. Siedlecki, W. Świeboda, Postępowanie cywilne. Zarys wykładu, Warszawa 2004, s. 298; W. Broniewicz, Postępowanie cywilne w zarysie, s. 256; J. Jodłowski, w: J. Jodłowski, Z. Resich, J. Lapierre, T. Misiuk-Jodłowska, K. Weitz, Postępowanie cywilne, Warszawa 2005, s. 461).

Środek zaskarżenia jest dopuszczalny jedynie wówczas, gdy istnieje orzeczenie, które jest zaskarżane określonym środkiem zaskarżenia. Orzeczenie sądu musi istnieć faktycznie i prawnie (W. Siedlecki, W. Świeboda, Postępowanie cywilne, s. 298). Oznacza to, że musi ono być wydane w sensie prawnym i musi zawierać wszystkie konstytutywne elementy przewidziane w ustawie. W razie braku jednego z tych elementów mamy do czynienia z tzw. orzeczeniem nieistniejącym (*sententia non existens*). Przykładem tego może być sytuacja, kiedy orzeczenie nie zostało ogłoszone, pomimo takiego obowiązku, lub np. gdy zostało ogłoszone, ale sentencja orzeczenia nie została podpisana przez wszystkich sędziów, którzy to orzeczenie wydali.

Środek zaskarżenia wnoszony od danego orzeczenia musi być dopuszczalny z mocy ustawy. Innymi słowy, z ustawy musi wynikać, jaki środek od zaskarżonego orzeczenia przysługuje, np. apelacja od wyroku sądu pierwszej instancji (art. 367 § 1 KPC).

Środek zaskarżenia musi być wniesiony w określonej formie. Oznacza to, że musi być zachowana forma (**wymagania formalne**), określona w ustawie dla danego środka zaskarżenia. Przykładowo przepis art. 394 § 3 KPC stanowi, że zażalenie powinno czynić zadość wymaganiom przepisany dla pisma procesowego oraz zawierać wskazanie zaskarżonego postanowienia i wniosek o jego zmianę lub uchylenie, jak również związane uzasadnienie

zażalenia ze wskazaniem w miarę potrzeby nowych faktów i dowodów.

Środek zaskarżenia musi być wniesiony w przepisany terminie. Środek odwoławczy złożony przez stronę po upływie przepisanego terminu jest bezskuteczny (art. 167 KPC). Kodeks postępowania cywilnego przewiduje dla poszczególnych środków zaskarżenia określone terminy do ich wniesienia, np. dwutygodniowy termin do wniesienia apelacji (art. 369 § 1 KPC). W przypadku przedłużenia terminu do sporządzenia pisemnego uzasadnienia wyroku termin ten wynosi 3 tygodnie. O terminie tym sąd zawiadamia stronę, doręczając jej wyrok z uzasadnieniem. Jeżeli w zawiadomieniu termin ten wskazano błędnie, a strona się do niego zastosowała, apelację uważa się za wniesioną w terminie.

Terminy ustanowione przez ustawodawcę do wniesienia środków zaskarżenia są **terminami ustawowymi**, zatem nie mogą one być zmieniane, tj. ani skracane, ani też przedłużane. Są to zatem terminy zawite, których upływ sąd bierze pod rozważę z urzędu, odrzucając środek zaskarżenia wniesiony po upływie przepisanego terminu. Jednak prawo procesowe łagodzi skutki niedotrzymania przez stronę terminu do wniesienia środka zaskarżenia, dopuszcza bowiem możliwość **przywrócenia uchybionego terminu** (art. 168 i n. KPC).

Do wniesienia środka zaskarżenia konieczne jest **posiadanie legitymacji** przez osobę, która taki środek zaskarżenia wnosi.

W tym miejscu należy zaznaczyć, że pojęcie legitymacji do wniesienia środka zaskarżenia nie jest tożsame z legitymacją procesową. O legitymacji tej decyduje ustawa, która określa, kto jest uprawniony do wnoszenia konkretnego środka zaskarżenia. Będzie o tym bliżej mowa przy omawianiu poszczególnych środków zaskarżenia.

W doktrynie sporne jest zagadnienie, czy dopuszczalność środków odwoławczych uzależniona jest od tzw. *gravamen*, tj. **niekorzystnego dla strony rozstrzygnięcia**, polegającego na niezgodności żądania z treścią orzeczenia (sentencji), inaczej zwanego **pokrzywdzeniem**. Po uchwaleniu KPC w 1964 r. zaczęto

Termin

Legitymacja do wniesienia środka zaskarżenia

Gravamen

utożsamiać *gravamen* z interesem prawnym. Należy zgodzić się z *W. Siedleckim*, że interes prawny nie stanowi przesłanki dopuszczalności ani skuteczności zaskarżenia, skoro obowiązujące przepisy nie przewidują możliwości odrzucenia środka odwoławczego ani innego środka zaskarżenia jedynie z braku interesu prawnego (*W. Siedlecki*, w: *W. Siedlecki, W. Świeboda*, Postępowanie cywilne, s. 299. Odmiennie na ten temat *W. Broniewicz*, Postępowanie cywilne, s. 257 i n.). Stanowisko to wydaje się podzielać judykatura (por. uchw. SN z 31.5.1976 r., III CZP 30/76, OSNCP 1976, Nr 11, poz. 245; uchw. SN z 16.12.1971 r., III CZP 79/71, OSNCP 1972, Nr 6, poz. 101).

Brak *gravamen* prowadzi jedynie do oddalenia środka odwoławczego. Natomiast brak chociażby jednego z warunków dopuszczalności wniesienia środka odwoławczego prowadzi do jego odrzucenia.

Skuteczne wniesienie środka zaskarżenia wszczyna postępowanie właściwe do rozpoznania danego środka.

2. Przegląd orzecnictwa

Forma orzeczenia a właściwy środek odwoławczy

O rodzaju środka odwoławczego (zaskarżenia) decyduje nie forma, jaką nadał swemu orzeczeniu sąd, ale przedmiot rozstrzygnięcia. Stąd też gdy sąd nadaje swojemu rozstrzygnięciu niewłaściwą formę wyroku zamiast postanowienia, w rzeczywistości orzeczenie to jest postanowieniem.

post. SN z 5.2.2013 r., II UK 290/12, Legalis

Pokrzywdzenie orzeczeniem jako przesłanka dopuszczalności środka zaskarżenia

Pokrzywdzenie orzeczeniem (*gravamen*) jest przesłanką dopuszczalności środka zaskarżenia, chyba że interes publiczny wymaga merytorycznego rozpoznania tego środka.

uchw. SN z 15.5.2014 r., III CZP 88/13, Legalis

Wniesienie środka odwoławczego od orzeczenia Sądu Najwyższego

Przepisy Kodeksu postępowania cywilnego nie przewidują możliwości wniesienia jakiegokolwiek środka odwoławczego od orzeczenia Sądu Najwyższego.

post. SN z 29.12.2016 r., III UO 4/16, Legalis

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku jako nadzwyczajny środek zaskarżenia

Na ogół przyjmuje się, że pojęcie środków prawnych jest szersze od pojęcia środków zaskarżenia. Przez środki prawne należy więc rozumieć nie tylko zwyczajne środki zaskarżenia, czyli środki odwoławcze (apelację i zażalenie), inne środki zaskarżenia (w rozumieniu art. 363 § 1 KPC, określane również mianem szczególnych, jak np. sprzeciw od wyroku zaocznego, zarzuty od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym, sprzeciw od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym) oraz nadzwyczajne środki zaskarżenia (przede wszystkim skargę kasacyjną i skargę o wznowienie postępowania). Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku jest dopuszczalna, gdy zmiana lub uchylenie orzeczenia w drodze jednego z tak rozumianych środków prawnych nie była i nie jest możliwa (co strona musi wykazać w treści skargi – art. 424⁵ § 1 pkt 5 KPC).

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku jest nadzwyczajnym – a więc *ex definitione* – wyjątkowym środkiem zaskarżenia, przysługującym tylko wtedy, gdy łącznie spełnione są dwie przesłanki. Po pierwsze, przez wydanie zaskarżonego wyroku stronie została wyrządzona szkoda. Musi więc istnieć związek przyczynowy między wydaniem orzeczenia a powstaniem szkody, co strona wnosząca skargę powinna co najmniej uprawdopodobnić (art. 424⁵ § 1 pkt 4 KPC). Drugą przesłanką wniesienia skargi jest brak możliwości zmiany lub uchylenia zaskarżonego wyroku w drodze przysługujących stronie środków prawnych (zarówno w chwili orzekania co do tej skargi, jak i w przeszłości).

post. SN z 10.4.2018 r., II BU 1/17, Legalis

Skarga kasacyjna jako nadzwyczajny środek zaskarżenia

Z woli ustawodawcy skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, rozpoznawanym raczej w interesie publicznym niż w interesie występującej z nią strony. Z tej przyczyny skarga kasacyjna nie przysługuje od orzeczeń kończących postępowanie we wszystkich sprawach rozpoznanych przez sąd drugiej instancji, lecz tylko od tych orzeczeń, które ustawodawca uznał za podlegające zaskarżeniu tym środkiem.

post. SN z 28.4.2021 r., III CZ 8/21, Legalis

Rozdział 2. Wymagania formalne wspólne dla środków zaskarżenia

1. Uwagi wstępne

Przepisy KPC przewidują, oprócz wymagań formalnych, charakterystycznych dla poszczególnych środków zaskarżenia, że **powinny one czynić zadość wymaganiom przepisany**m dla pisma procesowego. Wymóg ten zawierają przepisy dotyczące: zażalenia (art. 394 § 3 KPC), apelacji (art. 368 § 1 KPC), skargi kasacyjnej (art. 398⁴ § 3 KPC), skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (art. 424⁵ § 2 KPC), skargi na czynności komornika (art. 767 § 3 KPC), skargi na opis i oszacowanie nieruchomości (art. 950 w zw. z art. 767 § 3 KPC), skargi na plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji przez zarząd przymusowy (art. 1064¹³ § 3 w zw. z art. 767 § 3 KPC), a także skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego (art. 368 § 1 w zw. z art. 1207 § 1 KPC). W odniesieniu do skargi nadzwyczajnej w sprawach cywilnych odpowiednio stosuje się przepisy KPC, z wyłączeniem art. 398⁴ § 2 oraz art. 398⁹, a więc w tym przypadku art. 398⁴ § 3 KPC.

W niektórych przypadkach obowiązek stosowania wymogów dotyczących pism procesowych nie wynika wprost z treści przepisu, ale należy go stosować ze względu na fakt, że dany środek zaskarżenia ma formę pisma procesowego [sprzeciw od wyroku zaocznego (art. 344 § 2 KPC), zarzuty od nakazu zapłaty (art. 480³ § 2 i art. 493 § 1 KPC), sprzeciw od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym (art. 480³ § 2 i art. 505 § 1 KPC), skarga na orzeczenie referendarza sądowego (art. 398²² § 1 KPC), zarzuty przeciwko planowi podziału kwoty uzyskanej z egzekucji (art. 1027 KPC)].

Wymagania
dla pisma
procesowego

Ponadto w przypadku dwóch nadzwyczajnych środków zaskarżenia KPC nakazuje, aby **czyniły one zadość warunkom pozwu** (art. 187 KPC), a mianowicie: skargi o wznowienie postępowania (art. 409 KPC) oraz skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego (art. 398 § 1 w zw. z art. 1207 § 1 KPC).

2. Wymagania spełniania warunków przepisanych dla pisma procesowego

Należy zaznaczyć, że zgodnie z art. 27 Konstytucji RP językiem urzędowym jest język polski. Z kolei w myśl art. 4 pkt 1 ustawy z 7.10.1999 r. o języku polskim (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 672) język polski jest językiem urzędowym konstytucyjnych organów państwa. Z kolei według art. 5 § 1 ustawy z 27.7.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 2072 ze zm.) język polski jest językiem urzędowym przed sądami. Ze wskazanych powyżej przepisów wynika jednoznaczny wniosek, że **pisma procesowe** składane sądom powszechnym oraz SN **powinny być sporządzane w języku polskim**. W tym względzie niedopuszczalne są żadne wyjątki. Do innej zaś kategorii należy prawo osoby niewładającej językiem polskim w stopniu wystarczającym do występowania (ustnego) przed sądem w znanym sobie języku i bezpłatnego korzystania z pomocy tłumacza (art. 5 § 2 PrUSP).

Według przepisu art. 125 § 1 KPC pisma procesowe obejmują wnioski i oświadczenia stron składane poza rozprawą.

W zasadzie przepisy regulujące środki zaskarżenia zawierają przepisy szczególne w stosunku do przytoczonego powyżej przepisu. Zatem będą one szczegółowo omówione w odpowiednich częściach niniejszej pracy. W tym miejscu należy jednak podkreślić, że „dyrektywa celowego działania strony pozwala przyjąć, że gdy skutek procesowy, którego realizacji pismo procesowe ma służyć, wymaga złożenia przez stronę określonego oświadczenia woli, to jest ono w piśmie procesowym wyrażone, mimo że bezpośrednio wypowiedzi w tym przedmiocie brak” (*M. Machnij*, Postępowanie o odtworzenie zaginionych lub zniszczonych akt, MoP 2003, Nr 1, s. 21).

Również terminy do składania poszczególnych środków zaskarżenia będą omówione przy każdym środku zaskarżenia. Warto jednak podkreślić ogólną zasadę, iż **termin dokonania czynności procesowej w formie pisma procesowego (art. 125 § 1 KPC) jest zachowany wówczas, gdy pismo zostało przed upływem terminu wniesione do właściwego sądu**, co oznacza zarówno złożenie pisma w biurze podawczym sądu, jak i w jakimkolwiek jego wydziale, nawet niewłaściwym do podjęcia dalszych czynności sądowych (*B. Bładowski, Zażalenie w postępowaniu cywilnym, Kraków 1997, s. 44*).

Oddanie pisma procesowego w formie przesyłki poleconej w polskiej placówce pocztowej operatora pocztowego w rozumieniu ustawy z 23.11.2012 r. – Prawo pocztowe (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 896) lub w placówce podmiotu zajmującego się doręczaniem korespondencji na terenie UE jest równoznaczne z wniesieniem go do sądu. To samo dotyczy złożenia pisma przez żołnierza w dowództwie jednostki wojskowej albo przez osobę pozbawioną wolności w administracji zakładu karnego oraz przez członka załogi polskiego statku morskiego u kapitana statku (art. 165 § 3 KPC).

Wprowadzenie pisma do systemu teleinformatycznego jest równoznaczne z wniesieniem pisma do sądu (art. 165 § 4 KPC).

Pisma procesowe, w tym także środki zaskarżenia, powinny być sporządzane zwięźle. Dodać jeszcze trzeba, że za ubliżenie sądowi, innemu organowi państwowemu lub osobom biorącym udział w sprawie w piśmie procesowym sąd może ukarać winnego karą porządkową grzywny w wysokości do 3000 zł lub karą pozbawienia wolności do 14 dni (art. 49 PrUSP).

Według przepisu art. 126 KPC w brzmieniu zmienionym ustawą z 4.7.2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1469 ze zm.):

„§ 1. Każde pismo procesowe powinno zawierać:

- 1) oznaczenie sądu, do którego jest skierowane;
- 2) imiona i nazwiska lub nazwy stron, ich przedstawicieli ustawowych i pełnomocników;
- 3) oznaczenie rodzaju pisma;
- 4) osnovę wniosku lub oświadczenia;

- 5) w przypadku gdy jest to konieczne do rozstrzygnięcia co do wniosku lub oświadczenia – wskazanie faktów, na których strona opiera swój wniosek lub oświadczenie, oraz wskazanie dowodu na wykazanie każdego z tych faktów;
- 6) podpis strony albo jej przedstawiciela ustawowego lub pełnomocnika;
- 7) wymienienie załączników.

§ 1¹. Do pisma procesowego dołącza się załączniki wymienione w tym piśmie.

§ 2. Gdy pismo procesowe jest pierwszym pismem w sprawie, powinno ponadto zawierać oznaczenie przedmiotu sporu oraz:

- 1) oznaczenie miejsca zamieszkania lub siedziby i adresy stron albo, w przypadku gdy strona jest przedsiębiorcą wpisanym do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej – adres do korespondencji wpisany do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej;
- 1) oznaczenie miejsca zamieszkania lub siedziby i adresy przedstawicieli ustawowych i pełnomocników stron;
- 2) numer Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności (PESEL) lub numer identyfikacji podatkowej (NIP) powoda będącego osobą fizyczną, jeżeli jest on obowiązany do jego posiadania lub posiada go nie mając takiego obowiązku lub
- 3) numer w Krajowym Rejestrze Sądowym, a w przypadku jego braku – numer w innym właściwym rejestrze, ewidencji lub NIP powoda niebędącego osobą fizyczną, który nie ma obowiązku wpisu we właściwym rejestrze lub ewidencji, jeżeli jest on obowiązany do jego posiadania.

§ 2¹. Dalsze pisma procesowe, poza elementami określonymi w § 1, powinny zawierać sygnaturę akt.

§ 3. Do pisma należy dołączyć pełnomocnictwo albo uwierzytelniony odpis pełnomocnictwa, jeżeli pismo wnosi pełnomocnik, który wcześniej nie złożył pełnomocnictwa. Jeżeli pełnomocnik dokonał wyboru wnoszenia pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, uwierzytelniony odpis pełnomocnictwa wnosi się za pośrednictwem tego systemu.

§ 3¹. Przepisu § 3 nie stosuje się do pism wnoszonych w elektronicznym postępowaniu upominawczym.

§ 4. Za stronę, która nie może się podpisać, podpisuje pismo osoba przez nią upoważniona, z wymienieniem przyczyny, dla której strona sama się nie podpisała.

§ 5. Pismo procesowe wniesione za pośrednictwem systemu teleinformatycznego opatruje się kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym.

§ 6. (*uchylony*)”.

Z dniem 1.12.2021 r. został uchylony § 6 tego przepisu, zgodnie z którym Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw informatyzacji określić miał, w drodze rozporządzenia, tryb zakładania i udostępniania konta w systemie teleinformatycznym, za pomocą którego można wносить pisma procesowe, z uwzględnieniem sprawności postępowania, ochrony praw stron postępowania oraz możliwości składania jednorazowo wielu pism.

W zakresie środków zaskarżenia wymagania formalne w postaci **osnowy wniosku** oraz ewentualnie dowodów na poparcie przytoczonych okoliczności regulowane są przepisami dotyczącymi poszczególnych środków zaskarżenia, dlatego w tej części pracy zostaną one pominięte.

Wymóg oznaczenia sądu, do którego pismo procesowe (środek zaskarżenia) jest kierowane, przedstawia się inaczej, jeżeli chodzi o środki zaskarżenia dewolutywne (tj. przenoszące sprawę do sądu wyższej instancji) i niedewolutywne. W przypadku tych pierwszych należy najpierw wskazać sąd wyższej instancji (np. Sąd Apelacyjny I Wydział Cywilny w Krakowie), a następnie sąd, w którym środek ten jest składany (np. Sąd Okręgowy I Wydział Cywilny w Krakowie). W tej materii SN wyjaśnił, że środki odwoławcze powinny być adresowane do sądu, który je rozpoznaje, a nie do sądu, który wydał zaskarżone orzeczenie (por. uchw. SN z 25.8.1989 r., III CZP 75/89, Legalis).

Co do **oznaczenia strony w środku zaskarżenia**, to wobec tego, że środek zaskarżenia nie jest pierwszym pismem procesowym, w przypadku osoby fizycznej wystarczy podać jej imię i nazwisko, a w przypadku osoby prawnej lub innej jednostki organizacyjnej – jej pełną nazwę. W sytuacji gdy stroną jest Skarb Państwa, należy oprócz wskazania Skarbu Państwa wskazać *statio fisci*, tj. jednostkę organizacyjną, z której działalnością wiąże się dochodzone roz-

Oznaczenie sądu

Oznaczenie strony

czenie (art. 29 KPC). Kodeks postępowania cywilnego nie przewiduje oznaczenia strony przez wskazanie tylko pełnomocnika, bez uwidocznienia nazwiska samej strony (A. Zieliński, *Postępowanie cywilne. Kompendium*, Warszawa 2012, rozdz. VII, § 19). Dotyczy to również Skarbu Państwa, osób prawnych i innych jednostek organizacyjnych.

W środku zaskarżenia **należy wymienić wszystkich przedstawicieli ustawowych** (np. oboje rodziców), a także **wszystkich pełnomocników procesowych** stron.

Jeżeli po stronie lub stronach procesowych występuje więcej podmiotów, wymienione powyżej dane należy podać w odniesieniu do każdego z tych podmiotów. Wskazać należy, że spółka cywilna osób fizycznych nie może być, także w sprawie gospodarczej, pozywana pod nazwą (firmą) prowadzonego przedsiębiorstwa. Jej oznaczenie jako strony powinno polegać na wskazaniu imion i nazwisk wszystkich współników [por. A. Zieliński, w: A. Zieliński (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2012, art. 391. Odmiennie B. Bładowski, *Zażalenie*, s. 49].

Pismo procesowe powinno być właściwie oznaczone (np. zażalenie powoda, apelacja wnioskodawcy itp.). Wymóg ten łągodzi jednak judykatura, uznając, że każde pismo procesowe, niezależnie od tego, jaką nazwę nada mu strona, powinno być rozpoznane w takim trybie, który w najpewniejszym stopniu czyni możliwe uczynienie zadość zamieszczonemu wnioskowi strony (por. post. SN z 10.11.1982 r., II CZ 121/82, OSNCP 1983, Nr 9, poz. 131; W. Siedlecki, *Przegląd orzecnictwa*, PiP 1984, Nr 10, s. 75; B. Bładowski, *Zażalenie*, s. 49).

Sąd Najwyższy stwierdził też, że przepis art. 65 ustawy z 23.4.1964 r. – Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 1360 ze zm.), formułując ogólne dyrektywy wykładni oświadczeń woli, nakazuje m.in. uwzględniać cel, którym kierował się składający interpretowane oświadczenie. Taki sens przypisuje się również pismom procesowym (w tym pozwowi), jeśli da to się wywieść z ich celu (tak uchw. SN z 27.10.2005 r., III CZP 65/05, OSNC 2006, Nr 3, poz. 50, s. 69 z glosami aprobującymi: B. Draniewicz, MoP 2006, Nr 19, s. 1058 i n.; S. Cieślaka, MoP 2007, Nr 22, s. 1270 i n.; oraz z glosą krytyczną Ł. Piebiaka, MoP 2007, Nr 8,

s. 441 i T. Szanciły, Gl. 2007, Nr 3, s. 33; post. SN z 4.11.2005 r., V CZ 124/05, Legalis).

Przepis art. 126 § 1 pkt 6 KPC zawiera **wymaganie podpisania pisma procesowego** (środka zaskarżenia) przez stronę albo jej przedstawiciela ustawowego lub pełnomocnika procesowego.

Nie ma żadnych uzasadnionych powodów, aby podpis w rozumieniu przepisów procesowych rozumieć inaczej niż podpis w rozumieniu przepisów prawa cywilnego materialnego.

Odtworzony mechanicznie na piśmie procesowym wzór podpisu nie czyni zadość wymogowi przewidzianemu w art. 126 § 1 pkt 6 KPC (M. Lewandowski, Głosa do uchw. SN z 9.12.1999 r., III CZP 31/99, PE 2000, Nr 7, s. 90).

W wypadku wniesienia pisma procesowego za pośrednictwem systemu informatycznego powinno być ono opatrzone kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym.

Odpisy pisma procesowego nie muszą być podpisane ani poświadczane za zgodność z oryginałem przez stronę, jej przedstawiciela lub pełnomocnika procesowego, gdyż przewidziane w art. 126 § 1 pkt 6 KPC wymaganie podpisania dotyczy samego pisma procesowego, a nie jego odpisów. Odpisy w odpowiedniej liczbie powinny być więc do pisma procesowego dołączone (art. 128 KPC), ale podpisane być nie muszą (post. SN z 13.1.2009 r., II PZ 37/08, Legalis).

Podpis

Należy w tym miejscu podkreślić, że w przypadku przymusu adwokacko-radcowskiego (art. 87¹ § 1 KPC), który dotyczy: skargi kasacyjnej (art. 398¹ i n. KPC), zażalenia do SN (art. 394¹ KPC), skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (art. 424¹ i n. KPC), skargi o wznowienie postępowania, jeżeli właściwy do jej rozpoznania jest SN (art. 399 KPC, 405 KPC), skargi nadzwyczajnej (art. 95 pkt 1 SNU), podpis samej strony (na piśmie procesowym zawierającym jeden z wymienionych środków odwoławczych) jest pozbawiony znaczenia prawnego, gdyż do istoty ich dopuszczalności potrzebny jest jedynie **podpis** pod nią uprawnionego **pełnomocnika** (A. Różalska, Problematyka środków prawnych w postępowaniu egzekucyjnym,

Podpis a przymus adwokacko-radcowski

[Przejdź do księgarni →](#)